

Gut Sábész

גוט שבת 20. évfolyam 20. szám • Ára: 330 HUF • ב"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 16:28 • י"ז שבט תשע"ח • 2018. 2. 2. • פרשת יתרו • Szombat kimenetele: 17:37

Elhunyt Naftali Kraus író, újságíró

Naftali Kraus nevét bizonyára minden magyarul olvasó, a zsidóság iránt érdeklődő ember ismeri. Harmincnál is több magyar nyelven megjelent könyvével – szóljon akár a hetiszokaszokról, haszid legendákról, vagy nagy rabbik életútjáról – hatalmas hiányt pótol. 86 éves korában, hosszú betegség után adta vissza lelkét a Teremtőnek.

Naftali Kraus 1932-ben született Budapesten modern-ortodox zsidó szülők első fiaként. Kisfiúként budapesti zsidó iskolában („Tajrász Emeszben”) tanult, a holokausztot gettóba zárva élte túl családjával. 1949-ben, családjából elsőként, Izraelbe menekült, ahol a huszti Dusinszky rabbi jesivájában tanult tovább. Szülei és testvérei az ő segítségével tudtak később szintén kivándorolni Izraelbe. Kétéves katonai szolgálata

után, 1954-től újságíróként kezdett dolgozni. Héberül, jiddisül és magyarul is publikált. Először két izraeli napilapnál, Seárimnál, majd a Máárivnál dolgozott, később egy New York-i jiddis hetilap, valamint a Magyar Hírlap izraeli tudósítójaként is működött. Izraelben nősült meg, feleségével három gyermeket neveltek fel.

A Rebbe követőjeként nagy örömmel segített az 1989-ben Magyarországra érkező lubavicsi küldötteknek, Oberlander Báruch rabbinak és Batsheva rebbecennek az első időkben éppúgy, mint későbbi munkájuk során. Részt vett a Gut sábész és az Egység újságok munkájában, írásai a zsidó.com című honlapon is olvashatóak. 31 könyve jelent meg Magyarországon, zsidó ismeretterjesztő témákról, önéletrajzi írása 2002-ben látott

napvilágot. Ugyanebben az évben Hiller István kulturális miniszter Pro Cultura Hungarica díjjal tüntette ki. 2008 és 2014 között saját blogot vezetett.

Ha arra a kérdésre keressük a választ, kiknek a munkássága segítette a magára találó magyarországi zsidóságot a vallás felé visszavezető úton, mindenképpen meg kell említenünk Naftali Kraust, az örök kritikust, a magyar nyelvű zsidó újságírás szókimondó nagy öregjét. Évek óta nagyon beteg volt, rég nem érkeztek a postaládámba az ő jellegzetes pikírt hangnemében írt levelek az újság aktuális témáiról.

Naftali ben Dvorá Kraus – emlékeiből fakadjon áldás, és legyenek javadra írva azok az órák, melyet könyveidből tanulva töltönek olvasóid!

Steiner Zsófia

Sikeres félévet zárt a Bét Menáchem iskola

Elérkeztünk a 2017/2018. tanév I. félévének értékeléséhez. A Bét Menáchem iskola diákjai ezúttal is nagyon szép eredményeket értek el.

Kitűnő lett: *Domán Miriam, Köves Rachel, Porath-Korontos Elina, Tóth Rafael, Abergel Shira, Glitzenstein Chana, Latky Ádám, Lukács Sára, Fuchs Avraham Shlomo, Raskin Fradi.*

A 1., 2., és 3. osztályban zajlott magatartás és szorgalom versenyen kupát nyert: *Latky Mór, Porath-Korontos Elina, Tóth Rafael, Lukács Samu, Glitzenstein Chana, Porath-Korontos Inez és Herrman Maximilián.*

Minden tanulónak gratulálunk az elért eredményekhez!

Megjelenet az Egység 102. száma

Ebben a számban Izrael fővárosa, Jeruzsálem a fő témánk, a város múltja, jelene, vallási és nemzeti jelentősége mellett belekóstolunk ételeibe is. Exkluzív riportunk Amerika legmagyarabb városába, a szatmári haszidok lakta Kiryas Joelbe kalauzolja olvasóinkat.

Mázl tov!

Gratulálunk *Fuchs Avraham Shlomónak bár micvája* alkalmából, melynek tiszteletére szerdán tartottak ünnepséget az Óbudai zsinagógában a család és a barátok részvételével. Gratulálunk a szülőknek, *Herrman Juditnak* és *Áriének*, valamint *Fuchs Jehosuának* és *Eszternek*. Az ünnepelt és szülei ezúton köszönik *Zalmanov Slomo* és *Hurwitz Shalom* rabbiknak a felkészítést! Kívánjuk *Avraham Shlomónak*, hogy haladjon tovább a zsidóság útján, melyen szülei elindították!

Naftali Kraus bemutatja legújabb könyvét a Rebbének (1991. szeptember 1.)

Hetiszakasz

Mózes apósának tanácsai

Szakaszunk – *Jitró* (2Mózes 18:1–20:23.) – a Tóraadás és a tízparancsolat szakasza. Előbb azonban Jitró, Mózes midjanita apósa látogatást tesz az Egyiptomból nemrég kivonult héber

törzsek táborában, és hasznos tanácsokat ad vejének a közigazgatás korszerűsítése és decentralizációja ügyében. Jitró érdemeinek elismeréseként neveztek el róla a hetiszakaszt.

Zsidó híradó

A Szochnut elnöke: Magyarország fontos szövetségese Izraelnek

Idén Magyarországon tartották a Szochnut európai küldöttjeinek éves találkozóját. Ez alkalmából Budapestre látogatott a szervezet elnöke, *Natan Sharansky* is.

A szovjet börtönökét megjárta izraeli emberjogi aktivista és politikus látogatást tett *Semjén Zsolt* miniszterelnök-helyettesnél. A találkozón jelen volt *Alex Katz*, a Szochnut közép-kelet-európai regionális vezetője, *Köves Slomó*, az EMIH vezető rabbija és *Tóth Gábor*, az EMIH kabinetfőnöke is. A megbeszélésen a résztvevők elismerték azt a támogató hozzáállást, amelyet Magyarország tanúsít Izrael irányába az EU és az ENSZ szervezeteiben, és egyetértettek abban is, hogy a két ország fontos szövetségese egymásnak.

Semjén Zsolt tájékoztatást adott a kormány zsidó közösségekkel való együttműködéséről. *Sharansky* elmondta, hogy a Szochnut figyelemmel követi az európai zsidók helyzetét. Úgy gondolja, hogy a francia zsidók több mint fele szerint a gyermekeiknek már biztosan nincs jövője Franciaországban. Ennek tudható be az is, hogy Franciaországból a legnagyobb a kivándorlás Izraelbe. Ezzel szemben Magyarországról nagyon kevesen alijáznak, ami azt is jelzi, hogy itt nem kell komoly fizikai fenyegetettséggel számolniuk a zsidóknak. Ezzel kapcsolatban Semjén Zsolt megköszönte az EMIH-nek és Köves Slomónak, hogy segít a zsidó élet megújításában, és hogy munkájával hidat képez Izrael és Magyarország között.

A szombat kettős áldása

A Tóra két alkalommal ad szót a tízparancsolatról, Mózes második, majd ötödik könyvében. Az egyik legjelentősebb eltérés a két szöveg között, a negyedik parancsolattal, a szombattal kapcsolatban érhető tetten. A rabbi tanítják, hogy mindkét szöveg egyszerre hangzott el, ami egy nagyon alapvető egységet vagy egy egymást kiegészítő, komplementer kapcsolatot sejtet.

Mózes második könyvében a szombat parancsolatát a hatnapos isteni teremtettség indokolta, amely után az pihenőnapnak lett kijelölve. Ezzel szemben Mózes ötödik könyvében a szombat parancsolatával emlékezünk meg az egyiptomi rabszolgaságról. Az első esetben Isten szentelte meg a hetedik napot, a másodikban pedig ő kötelez minket, hogy őrizzük meg azt.

A szombat napnak vannak olyan spirituális, valamint szociális vetületei, amelyek olyannyira esszenciális részét képezik, hogy arról nem választhatóak le. A jó közérzethez mindnyájunknak szüksége van olykor egy nap pihenőre, mind fizikai, mind lelki értelemben. Még jelen korunkban sem – amikor a felvilágosodás és a technológia

víványai által körülvetett életet élünk – hagyhatjuk figyelmen kívül a szombat által biztosított előnyöket, amikor is felszabadulhatunk a munka alóli feszültségből. Sokunk még ma is rabszolgaságban él, olyanban, mely semmivel sem jobb az Egyiptomban tapasztaltnál.

Csak a szombat tudja megadni azt a szükséges nyugalmat, amelynek segítségével képesek vagyunk újraértékelni a törekvéseinket, megkülönböztetni a célt az eszköztől, hogy csak olyan dolgokért dolgozzunk és éljünk, amiért valóban megéri. Létezik jobb nap a nyugodt, sietség nélküli imára? Van jobb módja annak, hogy egy kis meleget csempésszünk otthonunkba, mint hogy hagyományos keretek közt megtartunk egy szombatot?

Szombat belső emelkedettséggel rendelkezik, ugyanis maga Isten szentelte meg azt. Azonban az, hogy miként éljük meg, már csak rajtunk múlik, hiszen nekünk adta parancsolatba, hogy őrizzük meg.

**Kovács Jichák rabbinövendék
cikke Zalman Posner rabbi
írása nyomán**

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga (VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8:00: Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 16:40: Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban, Károly krt. 20.)

Péntek: 13:00 Délutáni ima (a Keren Orban); 18:00: *Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

17:00: **Micva kölcsönadni olyan valakinek, aki nem tudja visszafizetni?**

(*Oberlander Báruch rabbi előadása*);

Szombat: 8:45: Hetiszakasz-tanulás, 9:15: Reggeli ima, majd *Kidus*

16:30: Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Óbudai Zsinagóga (III., Lajos utca 163.)

Hétfő-péntek (munkanapokon): 6:30: Reggeli ima

Péntek: 18:00: Tanulás

18:30: *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Szombat: 9:15: Hetiszakasz a kabbala tükrében

10:00: Reggeli ima, majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt

A Rebbe, mint üzlettárs

Montrealban nőtem fel, és a lubavicsi jesivában tanultam, melyet az előző rebbe kilenc küldöttje alapított, miután Sanghajon keresztül sikerült elmenekülniük a háború sújtotta Európából. Sanghajból Montrealba vándoroltak, ahol jesivát alapítottak. Két tucat fiú iratkozott be az első évben – én voltam az egyikük.

1941-ben, amikor a háború még javában tartott, a tanáraink elhatározták, hogy New Yorkba utaznak és áldást kérnek a rebbtől. Elsőként Menachem Zeev Greenglass rabbi kapott útlevelet, aki megígérte, hogy másokat is magával visz az útra. Peszách végén indult a csapat, melyben két nagybátyám és én is helyet kaptunk.

Ekkor találkoztam az előző rebbével és vejével, aki később az utódja lett. Soha nem fogom elfelejteni azt az élményt. Ez fiatalokom egyik legkülönlegesebb emléke.

Miután elvégeztem a jesivát, üzletelni kezdtem. Egykori tanárainkkal továbbra is szoros kapcsolatban maradtam, különösen Aryeh Leib Kramer rabbi. Tőle kértem tanácsot életem nehéz pillanataiban. Ilyen eset volt, amikor a feleségem nem tudott teherbe esni, és kiderült, hogy velem van a probléma.

A dolog előzménye az volt, hogy 19-20 éves koromban elkezdett hullani a hajam. A családjunkban a férfiak általában hamar megkopaszodtak, és a hűgaim azzal kezdtek csúfolni, hogy hamarosan az én hajam is kihullik, mind egy szál. Egyikük még egy orvost is talált Montrealban, aki csodaszereként árulta gyógycseppjeit, melyekből nekem is felírt. Tulajdonképpen a cseppek valóban csodát tettek, mert megszűnt a hajhullásom. Azt viszont nem

tudtam, hogy a cseppek olyan hormonokat tartalmaztak, melyek az egész szervezetemre hatással voltak, és emiatt nem tudott a feleségem teherbe esni.

Miután Kramer rabbi meghallgatta a problémámat, azt mondta: „El kell utaznotok New Yorkba, hogy áldást kérjete a Rebbétől”. Így is tettünk. Kramer rabbi elintézte nekünk egy

Arnold Dalfen Montrealban, Kanadában él családjával.

Az interjú 2011 januárjában készült.

audienciát, melynek során elmeséltük a történetet a Rebbének. Ő azt tanácsolta nekünk, hogy költözzünk be a távoli, vidéki településről egy városba, mint például Montreal, ahol van mikve. Akkoriban a feleségemnek minden hónapban kétszer tíz órát kellett utaznia, hogy alámerülhessen egy mikvében. A zsidó törvények szerint erre minden hónapban sort kell keríteni. A sok utazás nagyon megterhelő volt a számára. A Rebbe azt mondta, hogy olyan helyre kell költöznünk, ahol a családi tisztaság törvényeit nagyon pontosan be lehet tartani.

A Rebbe egy másik tanácsot is adott: fel kellett keresnem egy Kanadában élő orvost, bizonyos Dr. Simanovitchot. El is mentem hozzá, de azt mondta, hogy semmit sem tud tenni értem. Ezt közöltem Kramer rabbi, aki továbbí-

totta a Rebbének. A Rebbe üzenete az volt, hogy Dr. Simanovitch csak kezdje meg a kezelésemet, ő pedig az áldását adja hozzá.

Az orvos el is kezdte a kezelést, de semmilyen eredményt nem ért el. Sokáig nem volt semmilyen változás.

Míndeközben a Rebbe kiemelt figyelmet fordított rá. Egyszer azt írta: „Már régóta

Hendel rabbihoz Montrealba, hogy egy olyan adásvételi szerződést írjon, mellyel a nem-zsidó munkatársamra tudom ruházni az üzletet a szombati napokra. Más szóval heti öt napra az enyém lesz az üzlet, kettőre pedig a beosztottamé.

Soha sem felejttem el, amit a Rebbe akkor mondott: „Mindenképpen azt tedd, amit mondtam neked. És emlékezz: partnerek vagyunk”.

Elmentem Hendel rabbihoz, aki először nem akarta megírni a szerződést, de amikor meghallotta, hogy a Rebbe utasítására fordultam hozzá, eleget tett a kérésemnek.

Az üzlet sikeresen működött, és idővel úgy alakultak a dolgok, hogy már nem volt szükségem a szombati nyitvatartásra. Két évvel később vissza tudtam fizetni a kölcsönt a Rebbének.

Gyakran tettünk látogatást a Rebbénél, és ahogy a gyerekek cseperedtek, többször magammal vittem őket is. Emlékszem, egyszer a két fiút vittem magammal, egyikük öt, a másik hat éves volt. A Rebbe megkérdezte az idősebbet, Slomót: „Melyik a legfontosabb előírás a tízparancsolatban?”

Ebben az időben elég sok problémánk volt Slomóval. Nem volt túl szófogadó és a Rebbe ezt megérezte. A Rebbe válaszolt a saját kérdésére: „Tiszteld apádat és anyádat”.

Ez nagy hatással volt Slomóra. A Rebbe – a rá jellemző hatalmas bölcsességével – azonnal rátapintott a lényegre.

Arnold Dalfen

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

Kóser konyha

Mogyoróvajás csokoládé szárított gyümölcsökkel

Párve, glutén- és tojásmentes

400 g étcsokoládé

1 pohár mogyoróvaj

¼ kk. durva szemű só

összesen 1 pohár szárított

gyümölcs, illetve diófélé:

mazsola, tőzegáfonya,

sárgabarack, kókusz,

ananasz, papaya, datolya,

dió, mandula, mogyoró stb.

A csokoládét összetörjük, lábosba tesszük, és vízgőz felett megolvasztjuk. Hozzákeverjük a mogyoróvaját. A szárított gyümölcsöket megmossuk és megvizsgáljuk, nehogy bogár kerüljön általa az ételbe. A nagyobb gyümölcsöket kis, mazsolánál nem nagyobb darabokra vágjuk, majd az olvasztott csokoládéhoz adjuk. Alaposan elkeverjük, és a vízgőzről levéve azonnal sütőpapírral bélelt tálcába simítjuk. Egy órára hűtőszekrénybe tesszük, hogy megdermedjen, és nagyobb kockákra tördelve kínáljuk.

Nagyon fontos, hogy a szárított gyümölcsöket fény felé tartva megbizonyosodjunk azok bogármentességéről. A datolyát és a sárgabarackot felhasználás előtt nyissuk kétfelé.

A rabbi válaszol

Szabad-e sábeszkor átmenni a Dunán?

Az előző héten áttekintettük a szombati gyaloglással kapcsolatos tudnivalókat. Az alábbiakban következők megértéséhez idézzünk fel két fontos pontot!

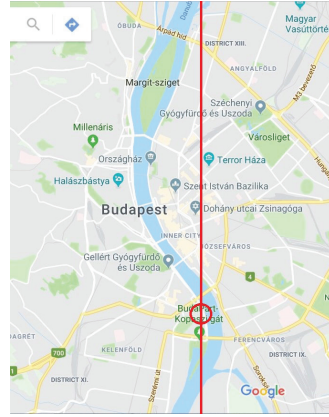
1. A háláchá (*SÁ Orách chájim* 398.5.) azt mondja, hogy ha valaki egy városban tartózkodik a sábesz bejövetelek, akkor akármekkora távot megtehet benne a szombat ideje alatt, hisz az egész város „egy helynek” számít.

2. Ha azonban elhagyja a várost, akkor a sábeszkor megengedett, megtehető távot, a 2000 átmát (960 m) a települést övező 33,92 méter lakatlan sáv szélétől számítjuk.

Előző cikkünk végén arra a konklúzióra jutottunk, hogy Buda is és Pest is egy-egy városnak számít, mivel sehol nem szakítja meg őket lakatlan rész. Kérdés, hogy át lehet-e menni sábeszkor egyikből a másikba, ha egyszer elválasztja őket a Duna lakatlan sávja (uo. 398.9.), ami több, mint 67,84 méter széles (ami a Budához és Pesthez tartozó lakatlan sávuk). És ha átkeltünk pl. a 350 méter hosszú Lánchídon, akkor a túlparton már csak 610 métert mehetünk? Hiszen, ha valaki a saját városát elhagyta, majd belép egy másik városba, az a település már nem számít számára „egy helynek”, mint az ott élőknek, tehát ezen a városon belül már csak annyit gyalogolhat, hogy ne lépje túl a sábeszkor városokon kívül megtehető legnagyobb távolságot, a 960 métert (uo. 408.1.).

A témát részletesen tárgyalták az 1930-as évek elején a kisvárdai *Schwartz Pinchász Zelig*

hakohén rabbi (1877–1944) által kiadott *Or Torá* háláchikus és talmudi témákat feldolgozó havi folyóiratban. A témát *Winkler Mordecháj Léjb* (1845–1932) mádi

A budai oldal kiegyenesítése

rabbi hozta fel az első számban megjelent írásában (lásd még *Lvuszé Mordecháj* responsumában 4:32.).

Az első reakciók a harmadik számban (1932. január, 32:1.) jelentek meg. Ezek egyikét *Lindenfeld Akiva* tiszadobi lakos írta (24. fejezet), megoldásként a RómA véleményét hozza fel (*SÁ* uo. 398.5.). Eszerint a városokat „az égtájak szerint téglalap alakúnak vesszük”, vagyis a város alaprajzát kiegészíthetjük a legkeletibb, legészakibb, legnyugatibb és legdélibb pontjain húzott érintők által kialakított téglalapra. Mivel a Duna „srégen” szeli át a fővárost, ha ezeket a téglalapokat megrajzoljuk Pest és Buda köré, „jó eséllyel arra jutunk”, hogy a két város részben fedi egymást, és így egynek számít.

Újabb két számmal később (1932. március, 53. fejezet) *Gottlieb Jehuda* (meghalt 1973), a miskolci rabbi fia szólalt meg, hangsúlyozva, hogy ő nem olyan járatos Budán. *Lindenfeld* vélemé-

nye kapcsán arra a háláchára hívja fel a figyelmet (*SÁ* uo. 4.), miszerint egy igazán hatalmas nagyváros oldalait bizonyos esetekben nem egyenesítjük ki, hanem meghagyjuk az eredeti formájában. Kérdés, teszi hozzá, hogy Buda ekkora városnak számít-e.

Szintén ebben a számban (54. fejezet, és folytatása: 6. szám 62. fejezet) adott hangot kétségeinek *Auslander Eliezer Nyiregyházáról*, mondván, valójában senki nem látta még megrajzolva Budapestnek ezeket a határvonalait, és hogy tényleg fedik-e egymást. A 7. számban (1932. május) *Jungreisze Jeheskél Srágá* (1903–1944) szatmárköri rabbi rögzíti, hogy a „landkarten” (térképen) nyilvánvalóan látszik, hogy hogy folyik a Duna, ezért aztán nincs szükség ténylegesen meghúzni ezeket a vonalakat.

A *miskolci rabbi fia* felvetésére *Lindenfeld* a 8. számban (1932. július, 98. fejezet végén) válaszolt: „olyan könyv került a kezembe, aminek az a címe, hogy *Lexikon*, és le van benne rajzolva a főváros, minden utca pontosan, olyan szakemberek által, akik nagyon jártasak a mérési tudományokban, és ebből kiderül, hogy Buda és Pest két vége nagyon közel van egymáshoz, és hogy ha kiegyenesítik őket, akkor simán fedik egymást”.

Mivel valóban meghúzható az a képzeletbeli vonal Pest legnyugatibb illetve Buda legkeletibb házain át, amivel Pest elér Budáig, Buda pedig Pestig, és a két város – akárcsak az egyes kerületei – egynek számítanak.

Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: **Oberlander Báruch** rabbi
Főszerkesztő: **Steiner Zsófia**

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: **Golubovics Martina,**
Dénes Anna, Kovács Kristóf
Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**
ISSN 1416-4604

